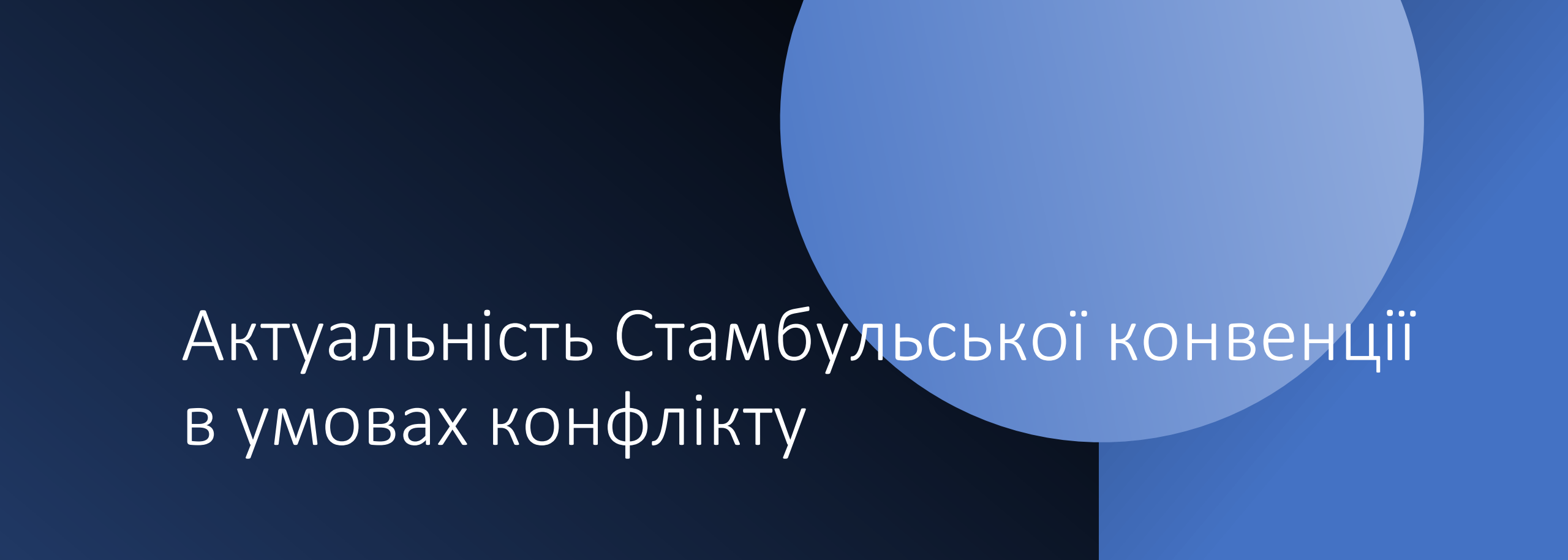

Актуальність Стамбульської конвенції в умовах конфлікту

ЛУІЗА ХУПЕР (LOUISE HOOPER)

Стамбульська конвенція

- Конвенція Ради Європи про запобігання та боротьбу з насильством щодо жінок та домашнім насильством (CETS № 210)
- Прийнята 7 квітня 2011 року, відкрита для підписання 11 травня 2011 року, набрала чинності 1 серпня 2014 року. Підписали 45 держав, а ратифікували — 37.
- Впроваджує для урядів **юридично обов'язкові стандарти** запобігання насильству щодо всіх жінок та дівчат з метою підтримки постраждалих і притягнення кривдників до відповідальності.
- **Спеціальне положення щодо жінок-мігранток та біженок**

Гендер

- «соціально закріплені ролі, поведінку, діяльність і характерні ознаки, які певне суспільство вважає належними для жінок та чоловіків» (стаття 3(с) Стамбульської конвенції).

«Урахування гендерного фактора»

«Політики та програми, що розглядають і враховують питання гендерного виміру, беручи до уваги особливості життя як жінок, так і чоловіків, та одночасно спрямовані на усунення нерівності та сприяння гендерній рівності, зокрема рівномірний розподіл ресурсів».

(Європейська комісія «100 слів щодо рівності: Глосарій термінів щодо рівності між жінками та чоловіками», 1998 р.)

Підхід,
орієнтований
на інтереси
постраждалих
осіб

- В усіх політиках, що спрямовані на забезпечення комплексного реагування на випадки насильства щодо жінок (ч. 1 статті 7), **у центрі** усіх заходів мають бути **права постраждалих осіб**, і вони повинні впроваджуватися шляхом ефективної співпраці між усіма відповідними установами, закладами та організаціями (ч. 2 статті 7)
- **Права людини всіх постраждалих осіб мають бути в центрі** усіх заходів (стаття 12)

Форми насильства

Психологічне насильство (стаття 33)

Переслідування (стаття 34)

Фізичне насильство (стаття 35)

Сексуальне насильство, у тому числі зґвалтування (стаття 36)

Примусовий шлюб (стаття 37)

Каліцтво жіночих геніталій (стаття 38)

Примусовий аборт та примусова стерилізація (стаття 39)

Сексуальне домагання (стаття 40)

Домашнє насильство (стаття 3b)

Домашнє насильство

Цей термін охоплює насильство з боку інтимного партнера між колишніми чи теперішніми подружжями або партнерами, а також насильство між поколіннями, наприклад, між батьками та їхніми дітьми. Хоча може здатися, що термін «домашнє» обмежує його застосування діями, що відбуваються всередині сім'ї, визнається, що насильство часто відбувається між інтимними партнерами, парами, які зустрічаються і які не обов'язково живуть разом. Отже, спільне проживання жертви й злочинця не є обов'язковим, навіть коли мова йде про насильство між поколіннями. Визначення цієї форми насильства дається у **п. (b) статті 3** Стамбульської конвенції.

Актуальність в умовах конфлікту: Країна у стані війни

- Загалом під час війни **сексуальне насильство зростає** та використовується як зброя.
- **Домашнє насильство зростає** під час і після конфлікту, оскільки фізичні, емоційні та економічні проблеми посилюються, а системи соціальної підтримки розпадаються.
- **Стандарти залишаються застосовними** під час збройного конфлікту.
- **Уряд зобов'язаний надавати основні послуги та забезпечувати доступ до системи правосуддя** особам, які постраждали від сексуального насильства та іншого насильства за гендерною ознакою, зокрема зґвалтування.
- Надаються **контрольні показники для заходів реагування з орієнтацією на інтереси постраждалих осіб**, які мінімізують ймовірність нанесення додаткової травми та шкоди постраждалим.

Актуальність в умовах конфлікту: Країна, що надає притулок

- Викладені **принципи та стандарти застосовуються** до жінок, які **перебувають або проживають** у державі, що надає притулок (ч. 3 статті 4).
- Окреме положення передбачено для надання **дозволів на проживання** за різних обставин, зокрема якщо право на проживання забезпечувалося одним подружжям/партнером, і ці стосунки розірвалися внаслідок насильства, а також у разі примусового шлюбу (стаття 59).
- Передбачено спеціальне положення для розгляду заяв про надання притулку, **які ґрунтуються на гендерній ознаці, а також положення про невислання** (статті 60 і 61).

Боротьба
з дискримінацією
стосовно біженців
та шукачів
притулку, в тому
числі жінок:

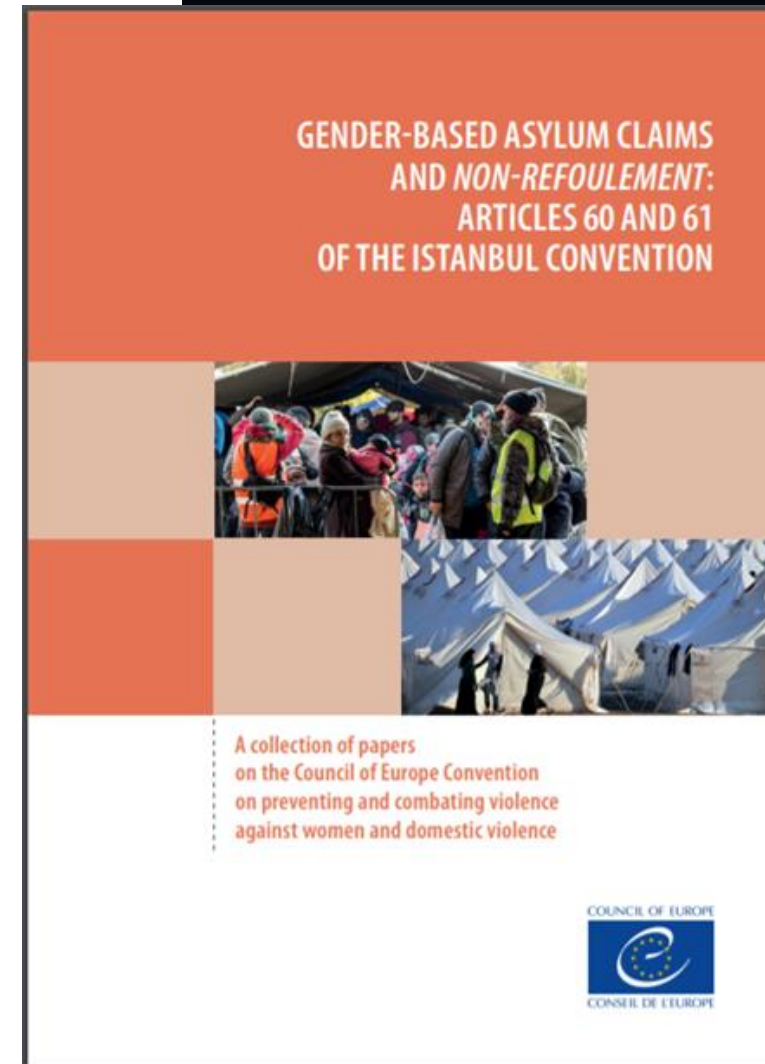
- проведення **кампанії для підвищення обізнаності** про позитивний внесок біженців та шукачів притулку в життя суспільства;
- рішуче **засудження та покарання будь-яких форм дискримінації та насильства** щодо біженців та шукачів притулку, у тому числі жінок.
- **усвідомлення нашої власної дискримінації та упередженості** за ознаками раси, релігії, національності, сексуальності, гендеру чи інших ознак, вжиття заходів, аби переконатися, що це не впливає на прийняття рішень.

Стаття 60: Заяви про надання притулку, які ґрунтуються на гендерній ознаці

- Вжиття заходів для забезпечення того, щоб **насильство стосовно жінок за гендерною ознакою** могло бути визнано як **форма переслідування та форма тяжкої шкоди**, що є підставою для додаткового (субсидіарного) захисту.
- Забезпечення **тлумачення, яке враховує гендерний фактор**, під час розгляду кожного **положення Конвенції**.
- Розроблення з **урахуванням гендерного фактора процедур прийому та служб підтримки** для шукачів притулку, а також **гендерних керівних принципів і процедур надання притулку з урахуванням гендерного фактора**, у тому числі визначення статусу біженця та заяв про міжнародний захист.

Посібник із підходу до визначення статусу біженця з урахуванням гендерного фактора

- Доступний:
- українською: <https://rm.coe.int/articles-60-and-61-of-ic-ukr/1680a8eb69>
- польською: <https://rm.coe.int/articles-60-and-61-of-ic-pdf-polish/1680a87d04>
- словацькою: <https://rm.coe.int/articles-60-and-61-of-ic-pdf-slovak/1680a87d05>
- угорською: <https://rm.coe.int/articles-60-and-61-of-ic-pdf-hungarian/1680a87d03>
- румунською: <https://rm.coe.int/articles-60-and-61-of-ic-romanian/1680a87d02>
- англійською: <https://rm.coe.int/articles-60-and-61-of-ic/1680a87d65>

Процедури з урахуванням гендерного фактора

- ГЗН часто глибоко укорінене в **соціальних та культурних структурах, нормах і цінностях**, які керують суспільством.
- **Травма, стигма, сором, ostracism, вторинна віктимізація та страх** часто є **перешкодами для розкриття інформації**.
- Іноді потрібні представники правоохоронних органів, інтерв'юери та перекладачі жіночої статі, і задіяні фахівці завжди повинні мати відповідну підготовку
- Відповідно, якщо процедури надання притулку, що враховують гендерний фактор, не застосовуються повсюдно, існує **реальний ризик вислання**. Зокрема:
 - **пізнє розголошення** — якщо сприймається як доказ недостовірної інформації;
 - **процедури, що не зупиняють вислання, або прискорені процедури** — надто швидкі, щоб надати жінці змогу належним чином розкрити або задокументувати свою справу.

Процедури з урахуванням гендерного фактора

Належна практика розроблення процедур з урахуванням гендерного фактору охоплює:

- **надання** жінкам **інформації** про процедури надання притулку;
- можливість особистого **опитування окремо** та без присутності членів родини для жінок на утриманні;
- **можливість для жінок заявляти про незалежні потреби в захисті** та гендерні підстави, що надасть змогу надати окрему заяву про міжнародний захист;
- **розроблення гендерної політики** щодо розгляду заяв про надання притулку.
- **навчання**

На кордоні

- Забезпечення **доступу до процедур** надання притулку на кордонах та в інших місцях.
- Вжиття заходів для забезпечення **врахування гендерного фактору у законах, практиках та процедурах щодо притулку:**
- забезпечення присутності **представників притулку** та кваліфікованих, компетентних **перекладачів жіночої статі;**
- забезпечення можливості **окремого/приватного опитування та гарантія конфіденційності.**

Перевірка

- Забезпечення можливості жінкам та дівчатам-мігранткам представити свої обставини та позови **в безпечному середовищі, чутливому до культурних та гендерних особливостей, в усіх ситуаціях перевірки та оцінювання.**
- Забезпечення послуг **догляду за дітьми** під час опитування.
- Забезпечення того, щоб заяви жінок про порушення прав людини **не розглядалися через призму досвіду чоловіків.**

Перевірка на вразливість

- Катування
- Сексуальне насильство
- Домашнє насильство
- Травма
- Вразливість до торгівлі людьми
- Наявність дітей
- Групи меншин — роми, лесбійки, геї та трансгендерні жінки

Транзитні приймальні центри

- Забезпечення наявності достатніх та належних **механізмів прийому й перевірки**, розроблених з урахуванням гендерних аспектів заяв і потреб жінок протягом усього процесу.
- Забезпечення розташування центрів прийому й розміщення **в регіонах, де жінки знаходяться в безпеці та можуть отримати доступ до відповідних послуг**, включно з медичною, соціальною та правовою допомогою, освітніми й торговельними закладами.
- Врахування будь-яких **відповідних особливих потреб** під час визначення місця проживання заявниці та будь-яких відповідних членів її сім'ї. Наприклад, розглянути будь-які відповідні потреби в мобільності або доступі, а також забезпечити психічне й фізичне здоров'я;

Транзитні приймальні центри

- Забезпечення **можливості надання альтернативного житла**, у разі необхідності, **з міркувань безпеки** для жертв сексуального насильства та насильства за гендерною ознакою, домашнього насильства, торгівлі людьми, катувань або інших форм фізичного та психологічного насильства.
- Забезпечення **присутності соціальних працівників, перекладачів, поліцейських та охоронців жіночої статі** у цих установах.

Всередині центрів:

- передбачення **окремих спальних місць** для одиноких жінок з дітьми або без дітей (віком до 18 років), а також окремих добре освітлених санвузлів для жінок;
- створення «**безпечних місць**», які відповідають культурним особливостям жінок, в кожному транзитному та приймальному закладі, де жінки можуть відпочити та отримати інформацію;
- забезпечення зони матері та дитини лише для жінок;
- за потреби забезпечення доступу біженок та осіб, які шукають притулку, до **притулків для жінок, які постраждали від насильства за гендерною ознакою**;
- надання **інформаційних матеріалів** мовами країн походження про **послуги з надання допомоги** жертвам насильства за гендерною ознакою, у тому числі про механізми подання скарг і повідомлень.

Доступ до системи правосуддя

Заходи щодо забезпечення розслідування та переслідування випадків сексуального насильства:

- надання доступу до адвокатів та юридичної допомоги;
- **надання жінкам, які перебувають у місцях утримання чи приймальних установах, доступу до поліції та інших механізмів судової системи;**
- відповідно до Рамкової програми комплексного захисту щодо доступу до правосуддя для постраждалих від сексуального насильства та насильства за гендерною ознакою та осіб, які пережили таке насильство, розробленої Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців — забезпечення регулярних візитів виїзних судів або працівників суду до таких закладів та документування таких візитів.

Доступ до послуг з охорони здоров'я

- надання консультацій, психологічної підтримки й медичних послуг, включно з послугами у сфері сексуального та репродуктивного здоров'я і спеціальним доглядом після зґвалтування в цих установах, особам, які постраждали від насильства за гендерною ознакою, в країнах походження, транзиту або призначення;
- забезпечення всім жінкам і дівчатам такого **самого доступу до доступних та достатніх медичних послуг**, як і для населення загалом, незалежно від того, чи мають вони статус мігрантів, іммігрантів, біженців чи осіб, які шукають притулку;
- вжиття заходів для того, щоб **дівчата мали змогу приймати рішення самостійно, щоб їхня згода була завжди добровільною та інформованою** і щоб вони не потребували дозволу чоловіка, батька, опікуна або адміністрації лікарні для доступу до послуг у сфері сексуального та репродуктивного здоров'я;

Навчання персоналу

- організація **навчальних програм** з виявлення осіб, що постраждали від насильства за гендерною ознакою, та надання їм допомоги **для соціальних працівників, співробітників поліції та охоронців**, які працюють в установах;
- вжиття заходів для того, щоб представники з питань надання притулку та перекладачі проходили навчання щодо:
 - **виявлення випадків насильства за гендерною ознакою** та
 - **використання інформації, що пов'язана з гендерним фактором**, про країни походження;
 - а також отримували **настанови та проходили навчання** щодо того, як **розпізнавати та розуміти насильство за гендерною ознакою** щодо жінок;

Більш комплексні політики щодо забезпечення безпеки

- **долучення до програм переселення та переміщення**, які є найбезпечнішим способом для шукачів притулку та біженців прибути до Європи; та
- запровадження нових **безпечних та законних шляхів** з метою безпечнішого транзиту для жінок та дівчат;
- **заохочення інших держав брати участь у таких програмах;**
- створення **транскордонних механізмів** захисту жертв насильства за гендерною ознакою.

Рекомендація CM/Rec(2022)17

- Захист прав жінок та дівчат-мігранток, біженок та шукачок притулку.
- Доступно за посиланням:
<https://rm.coe.int/prems-092222-gbr-2573-recommandation-cm-rec-2022-17-a5-bat-web-1-/1680a6ef9a>

PROTECTING THE RIGHTS OF MIGRANT,
REFUGEE AND ASYLUM-SEEKING
WOMEN AND GIRLS

Legal instruments

Recommendation CM/Rec(2022)17

